

Rinnakkaistallennus ja -kysely Tampereen yliopistossa

14.6.2012

Tanja Heikkilä

Tampereen yliopiston kirjasto

Tutkimusjulkaisujen rinnakkaistallentaminen

- Rehtorin päätös (16.4.2009) kehottaa tutkijoita rinnakkaistallentamaan tutkimusartikkeliansa rinnakkaiskopiot Tampereen yliopiston tarjoamaan avoimeen julkaisuarkistoon 1.1.2011 alkaen
- Tampereen yliopiston avoin julkaisuarkisto on nimeltään TamPub (tampub.uta.fi)
 - Toiminut vuodesta 2000 erilaisten sarjojen ja erillisjulkaisujen julkaisukanavana
 - TamPubia kehitettiin sen verran, että myös artikkelien rinnakkaistallentaminen oli mahdollista kevästä 2011 alkaen

Rinnakkaistallentamisen alkuvaiheet

- Rinnakkaistallentamisen markkinointi aloitettiin keväällä 2011 esittelemällä rinnakkaistallentamista yksiköiden johdolle suunnatuissa tilaisuuksissa
- Syksyllä 2011 rinnakkaistallentamisen pilottitapauksiksi saatiin muutamia tutkijoita
 - Tätä kautta pystyttiin testaamaan ohjeistusta ja käytäntöjä sekä lisäämään julkaisulupa-asioiden osaamista kirjastossa
- Käytännöksi otettiin Tampere University Pressin kustantamien kokoomateosten Tampereen yliopiston tutkijoiden artikkelien rinnakkaistallentaminen

Tiedotuskampanja syys-lokakuussa 2011

- Tutkijanäkökulmainen artikkeli Aikalaisessa (Heikkilä: Tutkimusartikkelit avoimeen verkkoon: rinnakkais-tallentaminen käynnistynyt Tampereen yliopistossa, <http://aikalainen.uta.fi/2011/10/04/tutkimusartikkelit-avoimeen-verkkoon/>)
- Rinnakkaistallennuskilpailu
 - Tutkijoille jaettiin tietoa kilpailusta sekä kirjanmerkki, jossa annettiin konkreettiset ohjeet rinnakkaistallentamiseen
- Tiedotus sähköpostiuutisissa, kirjaston uutiskirjeessä, kotisivujen uutisosiossa, yliopiston intrassa, yksiköiden kirjaston yhdyshenkilöiden kautta sekä SoleCRIS-tallennusmuistutuksen yhteydessä

Johdon tuki ja syksyn projekti

- Rinnakkaistallennus sai johdon tuen vararehtori Harri Melinin nostaessa rinnakkaistallennuksen toiseksi pääaiheekseen rehtoriblogissa
- Terveystieteiden osastokirjastossa (Tertiossa) kahden kuukauden mittainen rinnakkaistallennusprojekti
 - Tampereen yliopiston tutkijoiden BioMedCentralissa sekä muutamassa muussa OA-palvelussa julkaistuja artikkeleita tallennettiin TamPubiin
 - Kartoitettiin muutamien suomalaisten lääke- ja terveystieteiden alan lehtien rinnakkaistallennuspolitiikkaa

Syksyn tiedotuksen ja projektin antia

- Vuoden 2011 aikana TamPubiin saatiin yhteensä 404 rinnakkaistallennetta
 - Näistä Tertion projektin osuus n. 220
 - Vuodelle asetettu tavoite oli 200, joten tavoite saavutettiin komeasti!
- Näkyvästä tiedottamisesta huolimatta emme saaneet tutkijoita aktivoitumaan rinnakkaistallentamisessa

Rinnakkaistallennuskysely keväällä 2012

- Kyselyn tarkoituksena selvittää tutkijoiden rinnakkaistallentamiseen liittyviä esteitä ja pulmia
- Kyselyn pohjalla brittien sekä jyvaskyläläisten tekemät kyselyt
 - Räätelöitiin näiden pohjalta omaan yhteisöömme sopivaksi
- Kysely oli avoinna maaliskuun puolivälistä maaliskuun loppuun
- Kyselystä tiedotettiin sähköpostitse, yliopiston intrassa, yliopiston ja kirjaston www-sivuilla sekä sähköpostiuutisissa
- Kyselyn tuloksista raportoidaan tarkemmin syksyllä

Rinnakkaistallennuskysely – alustavia tuloksia

- 93 prosenttia vastaajista pitää Open Access -periaatetta erittäin tai melko tärkeänä
- Myös yliopistojen avoimia julkaisuarkistoja pidetään tärkeinä – 78 prosenttia tutkijoista ja opettajista on tätä mieltä
- Lähes puolet vastaajista eli 49 prosenttia tiesi TamPubista, muttei ollut tallentanut siihen julkaisujaan
 - Kirjaston tiedotuksen haaste on, ettei 39 prosenttia vastaajista tuntenut TamPubia lainkaan
- Kyselyyn vastasi 205 henkilöä
 - Vastausten perusteella saimme hyvää tietoa, miten tiedottaa ja kehittää palvelua edelleen

Rinnakkaistallennuskysely – alustavia tuloksia

- Avoimien vastausten perusteella tutkijat toivovat enemmän opastusta, erityisesti apua tekijänoikeuskysymysten selvittämiseen
- Rinnakkaistallentamista pidettiin etupäässä hyvänä asiana, mutta aikaa sen tekemiseen ei ole
- ”Jos joku muu tekisi sen puolestani”
- Oli myös sellaisia, jotka eivät pitäneen yliopiston omia arkistoja oikein minään, vaan arvostivat kansainvälisiä tunnettuja arkistoja
- Jotkut pohtivat kustannusasiaa yleisemmin ja OA:n vaikutusta siihen

Kyselyn jälkeen

- Tarvitsemme edelleen tiedotusta ja markkinointia, kaikki eivät edelleenkään tunne TamPubia ja rinnakkaistallentamisen etuja
- Yliopiston ja yksiköiden johdon tuki tärkeää
 - Kirjasto on markkinoinut ja tiedottanut näkyvästikin, mutta rinnakkaistallentamisen motivointi tulisi lähteä yksiköistä
- Pohdimme kirjaston roolia ja panostusta rinnakkaistallentamiseen

Uusi TamPub

- Uutta arkistoa on suunniteltu eri hankkeissa vuodesta 2008 alkaen
- Uuden Dspace-pohjaisen arkiston tulisi valmistua näinä päivinä
 - Uuden arkiston toteuttaa Kansalliskirjaston verkkopalvelut
- Uuteen arkistoon yhdistetään myöhemmin myös yliopiston väitöskirja- ja tutkielmatietokannat
 - Alustavan aikataulun mukaan väitöskirjat joulukuussa 2012, tutkielmat keväällä 2013